

УДК 911.3

Єрко Ірина Володимирівна,
кандидат географічних наук

Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки, Луцьк, Україна,
e-mail: IErko@i.ua

КІЛЬКІСНІ ПОКАЗНИКИ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИТЯЧОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ НА ТЕРИТОРІЇ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мета статті: охарактеризувати розвиток дитячого оздоровлення та відпочинку на території Волинської області.

Методикою дослідження слугували роботи з туризму, рекреації та досвід дослідження оздоровлення та відпочинку дітей. В процесі написання статті використовувались статистичний, порівняльний методи, а також фондові матеріали управління у справах молоді та спорту Волинської області.

Результати досліджень: охарактеризовано діяльність основних закладів відпочинку та оздоровлення дітей області, їх площа, середньооблікова кількість штатних працівників, показники фінансової діяльності, динаміка фактично проведених ліжко-днів, кількості оздоровлених. Запропоновано низку заходів щодо поліпшення розвитку закладів відпочинку та оздоровлення дітей на території Волинської області, а саме: необхідно відрегулювати фінансово-економічну діяльність; збільшити обсяг державної підтримки; вдосконалити нормативно-праве забезпечення; проводити активну інвестиційну політику та кредитування; відновити матеріально-технічне забезпечення закладів; забезпечити постійне підвищення кваліфікації персоналу.

Наукова новизна: узагальнено та доповнено показники розвитку дитячого оздоровлення та відпочинку на території Волинської області, які визначають розвиток туристично-рекреаційного комплексу регіону.

Практична значимість: матеріали викладені в статті можуть бути використані для туристсько-рекреаційних досліджень регіону та в навчальному процесі на географічному факультеті Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Ключові слова: дитяче оздоровлення та відпочинок, заміські заклади відпочинку.

УДК 911.3

Ерко Ирина Владимировна,
кандидат географических наук

Восточноевропейского национального университета имени
Леси Украинки, Луцк, Украина,
e-mail: e-mail: IErko@i.ua

КОЛИЧЕСТВЕННЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ И ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕТСКОГО ОЗДОРОВЛЕНИЯ И ОТДЫХА НА ТЕРРИТОРИИ ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ

Цель статьи: осуществить анализ развития детского оздоровления и отдыха на территории Волынской области.

Методикой исследования служили работы из туризма, рекреации и опыт исследования оздоровления и отдыха детей. В процессе написания статьи использовались статистический, сравнительный методы, а также фондовые материалы управления по делам молодежи и спорта Волынской области.

Результаты исследований: осуществлен анализ деятельности основных заведений отдыха и оздоровления детей области, их площадь, среднесписочное количество штатных работников, показатели финансовой деятельности, динамика фактически проведенных дней, количество отдыхающих. Предложен ряд мероприятий по улучшению развития заведений отдыха и оздоровления детей на территории Волынской области, а именно: необходимо отрегулировать финансово-экономическую деятельность; увеличить объем государственной поддержки; усовершенствовать нормативно правовое обеспечение; проводить активную инвестиционную политику и кредитование; возобновить материально-техническое обеспечение заведений; обеспечить постоянное повышение квалификации персонала.

Научная новизна: обобщенно и дополнены показатели развития детского оздоровления и отдыха на территории Волынской области, которые определяют развитие туристически рекреационного комплекса региона.

Практическая значимость: материалы изложены в статье могут быть использованы для туристско-рекреационных исследований региона и в учебном процессе на географическом факультете Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки.

Ключевые слова: детское оздоровление и отдых, загородные учреждения отдыха.

UDC 911.3

Erko Iryna Volodumirivna,
Candidate of Geographic Sciences

Lesya Ukrainka Eastern European National
University, Lutsk, Ukraine,
e-mail: e-mail: IErko@i.ua

QUANTITATIVE INDEXES AND GENERAL DESCRIPTION OF CHILD'S MAKING HEALTHY AND REST ON TERRITORY OF VOLYN REGION

Purpose of the article: to describe development of child's making healthy and rest on territory of the Volynskoy area.

Works served as a *research method* from tourism, рекреації and experience of research of making healthy and rest of children. In the process of writing of the article was utilized statistical, comparative methods, and also fund materials of management in matters of young people and sport of the Volynskoy area.

Results of researches: activity of basic establishments of rest and making healthy of children of area is described, their area, середньооблікова amount of regular workers, financial performance, loud speaker of the actually conducted days of beds indicators, amounts оздоровлених. The row of measures is offered on the improvement of development of establishments of rest and making healthy of children on territory of the Volinskoy area, namely: it is necessary to adjust фінансово-економічну activity; to increase the volume of state support; to perfect the normatively right providing; to pursue an active investment policy and crediting; to pick up a thread logistical support of establishments; to provide the permanent in-plant of personnel training.

Scientific novelty: generalized and the indexes of development of child's making healthy and rest are complemented on territories of the Volinskoy area, which determine development of tourist туристично-рекреаційного complex of region.

Practical meaningfulness: materials are expounded in the article can be utilized for туристсько-рекреаційних researches of region and in an educational process on the geographical faculty Lesya Ukrainka Eastern European National University.

Keywords: children's recreation and leisure, suburban recreational facilities.

Постановка наукової проблеми та її значення. Проблема розвитку санаторно-курортної мережі взагалі, у тому числі дитячої оздоровчої системи, є однією з багатьох невирішених питань сфери туристичної діяльності в Україні. Дитяче оздоровлення та відпочинок є важливою складовою системи охорони здоров'я і відіграє велику роль у створенні здорової нації.

Актуальність дослідження. Державне регулювання дитячого та молодіжного туризму спрямоване на покращення якості оздоровчих послуг та збільшення кількості оздоровлених дітей, особливо соціально уразливих категорій шляхом забезпечення своєчасної підготовки всієї наявної стаціонарної мережі дитячих оздоровчих закладів, що і визначає актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Проблеми розвитку сфери відпочинку та оздоровлення дітей широко висвітлюються у публікаціях українських науковців, зокрема, Н. Ведмідь здійснює аналіз базових параметрів розвитку санаторно-курортних підприємств та оздоровлення в цілому; О. В. Колотуха досліджує розвиток дитячо-юнацького туризму України; Л. М. Черчик розглядає заклади відпочинку та оздоровлення як складову інфраструктури рекреаційної галузі Волинської області, А. В. Єрко здійснює аналіз спортивно-оздоровчого відпочинку дітей на території Волинської області. Протягом останніх років відсутній детальний аналіз розвитку дитячого оздоровлення та відпочинку регіону, що і визначає мету цієї статті.

Основні завдання: – дослідити аспекти розвитку дитячих закладів відпочинку та оздоровлення; – виділити їх кількість у Волинській області; – дати аналіз та запропонувати напрямки розвитку на території Волинської області.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Велику увагу в області приділяють оздоровленню дітей у літніх таборах, що допомагає повною мірою

реалізувати соціально-рекреативну функцію. Упродовж літа 2013 р. працювало 11 позаміських закладів оздоровлення та відпочинку (2000-го їх було 12; у 1990-го – 19), із них – 6 підпорядковані управлінню освіти і науки облдержадміністрації, міськвиконкомам та райдержадміністраціям, 5 – галузевим профспілковим організаціям. (табл. 1).

Результати дослідження показали, що 2005 року порівняно з 2000-м, зросла і кількість місць у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, і чисельність дітей, які перебували в них, із 162 до 564 одиниць і з 15 453 до 46 435 дітей – відповідно. Таке зростання викликано збільшенням загальної кількості дитячих закладів оздоровлення і відпочинку 2005 року порівняно з 2000-м на 402 одиниці. Починаючи з 2005-го й до 2013 року, кількість місць у дитячих закладах оздоровлення і відпочинку поступово зменшується, а чисельність дітей, які перебували в них, зростає.

Таблиця 1

Динаміка дитячих закладів оздоровлення та відпочинку у Волинській області, 2000–2013 рр.

Показник	Рік							
	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Кількість закладів, усього	162	564	586	567	602	617	638	649
у у тому числі заміські	12	12	15	13	12	12	12	11
У НИХ МІСЦЬ, УСЬОГО	2335	3152	3712	3508	3193	2945	2695	2730
у тому числі в заміських	2105	1750	2360	2020	1795	1770	1705	1692
Кількість дітей, які відпочивали, усього осіб	15453	46435	51488	47446	55244	55630	55529	59205
у тому числі в заміських	7725	5790	6824	6205	4969	4674	4908	5596

Примітка. Складено за даними Головного управління статистики у Волинській області.

Зокрема, кількість дитячих закладів оздоровлення і відпочинку 2005 року становила 564 одиниці, а 2013-го – 649 одиниць, 3,5 % від сумарного показника по Україні. Чисельність дітей, які перебували влітку в дитячих закладах оздоровлення і відпочинку 2005 р. склала 46 435 осіб, а 2013-го – 59 205. Це викликано закриттям значної кількості дитячих таборів через відсутність коштів на їх утримання, не відповідністю санітарно-епідеміологічним нормам, а також їх реконструкцією.

Ще одна проблема сучасних дитячих таборів Волинської області – наявність у них інфраструктури ще 80-х рр. минулого століття. Над модернізацією таких оздоровчих установ ніхто не замислюється: надто вже великі повинні бути витрати на такі цілі й занадто довгий термін їх окупності. Така ситуація пов'язана з тим, що дитячий відпочинок для туроператорів більш витратний, ніж дорослий: для дітей потрібна

спеціальна їжа, майно, а вартість путівки для дітей нижча, ніж путівки для дорослих. Щодо збільшення чисельності дітей, які перебували влітку в дитячих закладах оздоровлення і відпочинку, то це пов'язано, зі збільшенням кількості закладів відпочинку із денним перебуванням та збільшенням кількості дітей, що відпочивали й оздоровлювалися за межами області.

Більшість таборів розташована на берегах озер і річок, у лісових масивах. Багато з них зосереджено в Шацькому («Супутник», «Чайка», «Світязь», «Ліцеїст»), Ківерцівському («Імені Олега Кошового», «Авангард», «Берізка», «Радість»), Луцькому («Сонячний», «Ровесник») районах.

Упродовж літнього періоду 2013 р. функціонувало 11 позаміських оздоровчих закладів та 638 закладів відпочинку (у т. ч.: 30 таборів праці й відпочинку, 605 – з денним перебуванням та три наметових містечка), де активним дозвіллям було охоплено 5596 дітей та 53 609 дітей – відповідно (табл. 2).

Таблиця 2.

Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку Волинської області, які працювали влітку 2013 р.

Місто, район	Кількість закладів		У них місць		Кількість дітей, які відпочивали, осіб		Питома вага оздоровлених дітей у загальній кількості дітей 7–16 років, %
	усього	у тому числі заміських	усього	у тому числі в заміських	усього	у тому числі в заміських	
Волинська область	649	11	2730	1692	60944	5596	50,6
м. Луцьк	31	–	173	–	3853	–	27,7
м. Володимир-Волинський	9	–	78	–	1503	–	39,6
м. Ковель	18	–	–	–	1507	–	23,2
м. Нововолинськ	13	–	30	–	1818	–	45,6
райони							
Володимир-Волинський	22	–	–	–	1360	–	51,8
Горохівський	50	1	212	127	4264	488	68,0
Іваничівський	34	2	360	300	3240	1119	61,9
Камінь-Каширський	41	–	–	–	4178	–	46,3
Ківерцівський	51	1	270	220	5384	656	64,0
Ковельський	38	1	172	65	2727	260	58,6
Локачинський	25	–	80	–	1194	–	48,4
Луцький	43	2	460	420	5790	1195	62,9
Любешівський	30	–	–	–	2612	–	52,5
Любомльський	43	–	65	–	2502	–	54,2
Маневицький	47	–	82	–	3745	–	51,3
Ратнівський	40	–	48	–	3736	–	53,5
Рожищенський	36	–	50	–	2745	–	64,3
Старовижівський	29	–	–	–	2007	–	61,2

Турійський	26	–	30	–	1835	–	62,5
Шацький	23	4	620	560	3142	1878	59,4

Примітка. Складено за даними Головного управління статистики у Волинській області.

Передовсім оздоровлювалися діти, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, а саме:

- 1074 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (у т. ч. в закладах оздоровлення – 411);
- 996 дітей-інвалідів (72);
- 10 636 дітей, постраждалих унаслідок Чорнобильської катастрофи (184);
- 22729 дитини з багатодітних сімей і малозабезпечених сімей (1115) [2].

Упродовж літа 2013 р. послуги з оздоровлення та відпочинку отримало 59 205 осіб, або 2,9 % від загальної кількості оздоровлених дітей в Україні (у т. ч.: 3,3 % дітей охоплені відпочинком; 1,4 % – оздоровленням).

Мобільним складником рекреації, яка пов'язаної з долаттям відстані задля лікування, є оздоровча міграція. Останнім часом вона досить поширена не лише серед дорослих, а й дітей віком до 17 років. Звичайно, діти віком до п'яти років подорожують разом із батьками, адже видавати путівки до дитячих оздоровчих закладів дозволено лише із шестирічного віку.

Схарактеризуємо міграції дітей віком до 17 років із метою оздоровлення та відпочинку в дитячих закладах влітку 2013 року у Волинській області (рис. 1).

Найбільше дітей віком до 17 років 2013 р. прибуло до АР Крим і Херсонської області для оздоровлення та відпочинку в дитячих закладах із Волинської області (1252 дитини), адже на узбережжях Чорного й Азовського морів функціонують потужні курорти. Якщо ж аналізувати загальну чисельність вибулих дітей віком до 17 років для оздоровлення та відпочинку в дитячих закладах улітку 2013 р., то найбільше пересувалося по території Волинської області молодих відпочивальників (59 082 осіб). Усього з території Волинської області прибуло 60 944 осіб, у т. ч. 1565 – діти-сироти, 1033 – діти-інваліди, 11 115 – діти, постраждалі від наслідків Чорнобильської катастрофи, 22 947 – діти із багатодітних і малозабезпечених сімей [2].

Упродовж літньої оздоровчої кампанії міськвиконками та громадські організації направили три групи дітей (76 осіб) на оздоровлення за кордон (у Німеччину та Швецію).

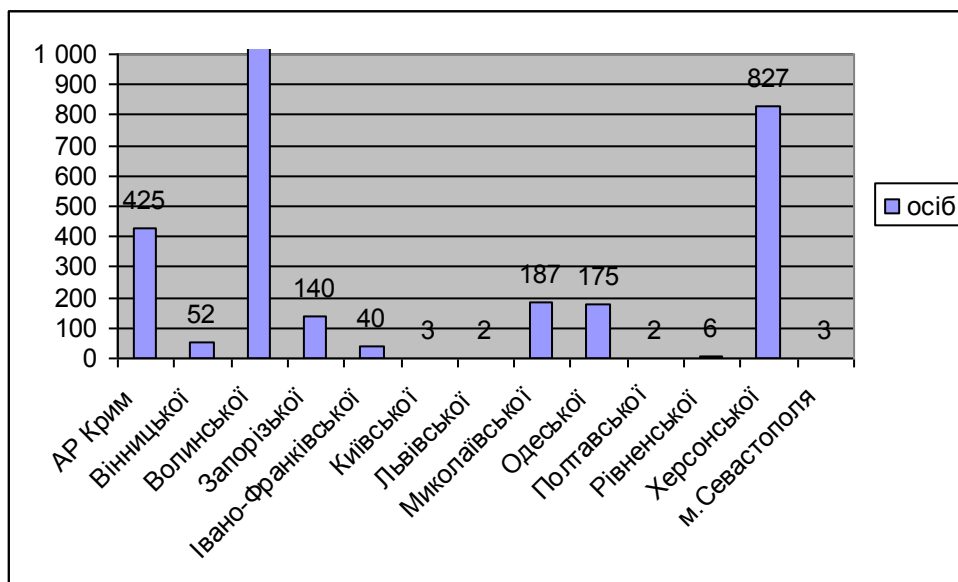

Рис. 1. Міграції дітей віком до 17 років для оздоровлення та відпочинку в дитячих закладах влітку 2013 року у Волинській області

Розроблено за даними Головного управління статистики у Волинській області.

Управління у справах сім'ї, молоді та спорту Волинської облдержадміністрації спільно з міськвиконкомом та райдержадміністраціями направляє дітей пільгових категорій у ДПУ «МДЦ «Артек» (АР Крим) та ДП «УДЦ «Молода гвардія» (м. Одеса). За літній період оздоровлено 601 дитину [3].

Середня кількість днів роботи дитячих закладів оздоровлення та відпочинку влітку 2013 р. на території Волинської області – 19, що збігається із середнім показником по Україні (для порівняння: у Рівненській – 14, Чернівецькій області – 18 днів). Середній термін перебування дитини в дитячому оздоровчому закладі та закладі відпочинку – 14 днів (21 день – в оздоровчих закладах та 14 днів – у закладах відпочинку).

Загальна вартість перебування дітей в закладах оздоровлення та відпочинку Волинської області – 21 028 тис. грн (у тому числі – 12357,9 тис. грн у закладах оздоровлення та 8670,1 тис. грн у закладах відпочинку). Середня вартість одного людино-дня перебування дитини в закладі – 25 грн. (у тому числі – 107 грн у закладах оздоровлення та 12 грн у закладах відпочинку). Загальна кількість людино-днів, проведених дітьми в закладах – 848 529 (у тому числі – 115 368 у закладах оздоровлення та 733 161 людино-день у закладах відпочинку).

На літню оздоровчу кампанію 2013 року було використано 24474,8 тис. грн бюджетних коштів (у т. ч. на підготовку – 6092,2, на проведення оздоровлення – 11544,8, на відпочинок – 6837,8 тис. грн), а саме з обласного бюджету – 14482,8 тис. грн, 9967,0 тис. грн з міських і районних бюджетів та 25 тис. грн з державного бюджету [2].

З початку 2013 р. в місцевих санаторіях, підпорядкованих управлінню охорони здоров'я облдержадміністрації, і за путівками МОЗ оздоровлено 3084 дитини.

Здійснюється санаторно-курортне лікування дітей області, постраждалих унаслідок Чорнобильської катастрофи. Міністерство соціальної політики України на 2013 рік виділило регіону 7200 путівок (44,2% від потреби), для санаторно-курортного лікування дітей означеної вище категорії (у складі груп і дітей віком до десяти років у супроводі одного з батьків), у т. ч. – 3419 путівок (47,5 % від кількості) – на літній оздоровчий сезон, що на 1223 одиниці більше порівняно з аналогічним періодом 2012 року (впродовж червня – серпня 2012-го відповідні послуги отримали 2196 осіб) [3].

Середньооблікова кількість штатних працівників у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку – 11 307 осіб, із них – в оздоровчих 424, у закладах відпочинку – 10 883.

Упродовж літа 2013 р. проведено 28 вистав для дітей, які переглянуло близько 4 тис. глядачів. Музейні заклади відвідало близько 5 тис. дітей; працівники музеїв провели понад 300 екскурсій. Діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, відвідали музеї та брали участь в екскурсіях безкоштовно. Для дітей, які відпочивали в таборах, проводили оглядові та тематичні екскурсії у Волинський краєзнавчий музей, Музей Волинської ікони, Художній музей м. Луцька та Колодяжненський літературно-меморіальний музей Лесі Українки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином під час дослідження проаналізовано показники розвитку дитячого оздоровлення та відпочинку Волинської області, і для її подальшого розвитку необхідно задіяти додаткові джерела для збільшення обсягів фінансування; збільшити обсяг державної підтримки та вдосконалити нормативно-праве забезпечення; відновити матеріально-технічну базу закладів; забезпечити підбір та підготовку фахівців для роботи з дітьми..

В подальшому планується дослідити фактори, що стримують розвиток оздоровлення та відпочинку дітей Волинської області та знайти шляхи їх вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Головне управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www/URL : www. lutsk.ukrstat.gov.ua](http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua)
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www/URL : www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
3. Звіт «Про підсумки оздоровлення та відпочинку дітей влітку 2013 року» Управління у справах, молоді та спорту [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.voladm.gov.ua>

Список использованных источников:

1. Главное управление статистики в Волынской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [www/URL : www. lutsk.ukrstat.gov.ua](http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua)

2. Государственная служба статистики Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [www/URL : www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
3. Отчет «Об итогах оздоровления и отдыха детей летом в 2013 году» Управление по делам, молодежи и спорту [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.voladm.gov.ua>

References:

1. Main administration of statistics is in the Volynskiy area [Electronic resource]. it is access Mode : [www/URL : www. lutsk.ukrstat.gov.ua](http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua)
2. Government service of statistics of Ukraine [Elektronniy resource]. it is access Mode : [www/URL : www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
3. Report «On the results of making healthy and rest of children in summer in 2013» Management in matters, to the young people and sport [Electronic resource] / Access mode: <http://www.voladm.gov.ua>